

ทรรคนะต่อ

'กระบวนการ
สันติภาพ'

5

ทรรคนะต่อ 'กระบวนการสันติภาพ'

เกาะติดวิกฤติไฟใต้

๕ ชุมศักดิ์ นรรัตน์วงศ์

เวทีของ "คณะพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้" เกิดภาวะ "ชะงักงัน" หลังมีการพบปะพูดคุยแบบเต็มคณะอย่างไม่เป็นทางการรอบที่ 3 เมื่อวันที่ 27 เมษายน 2559 ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย ซึ่งมีหัวหน้าคณะพูดคุยของทั้ง 2 ฝ่ายเข้าร่วม คือ พล.อ.อักษรา เกิดผล กับ อูสตاخ มะสุกรี ฮารี โดยมี ดาโต๊ะ ศรี อะหมัด ซัมซามิน ฮาซิม จากมาเลเซีย เป็นผู้อำนวยความสะดวก เนื่องจากการพิจารณาการประชุมที่สำคัญเพื่อให้ความเห็นชอบร่างข้อตกลงที่เป็นกรอบการพูดคุย

หรือ ทีโออาร์ และการนำเสนอแนวคิดเรื่องการกำหนดพื้นที่ปลอดภัยร่วมกัน ซึ่งเป็นข้อเสนอของฝ่ายรัฐบาลไทย ผลปรากฏว่าหัวหน้าคณะพูดคุยฝ่ายไทยแจ้งกับวงพูดคุยว่า ไม่พร้อมลงนามรับรองร่างทีโออาร์ซึ่งผ่านการตกลงร่วมกันของคณะทำงานเทคนิคร่วมฯ หลังจากประชุมกันมา 3 รอบ ทำให้ฝ่ายมาราปัตตานี รู้สึกผิดหวังกับการตัดสินใจของฝ่ายไทย ห้วงเวลานี้จึงถือเป็นการเผ่าคอยติดตามดูกันว่า "กระบวนการสันติภาพ" จะเดินหน้ากันอย่างไรต่อไป เพราะเป็นความหวังของทุกคนทุกฝ่าย ที่อยากให้เกิดขึ้นโดยเร็วภายใต้สถานการณ์ยึดเยื้อของความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้

นับว่าประจวบเหมาะกับผู้แทนสถาบันทางวิชาการและองค์กรภาคประชาสังคม 15 องค์กร ประกอบด้วย สถาบันวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สถาบันวิจัยและพัฒนาสุขภาพภาคใต้ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ศูนย์ความเป็นเลิศ

ด้านคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล สถาบันอิสลามและอาหรับศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวราชนครินทร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ คณะวิทยาการสื่อสาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สถาบันอิสลาม มหาวิทยาลัยฟาฏอนี ศูนย์ความร่วมมือทรัพยากรสันติภาพ ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ สถาบันชวลินคัมชวายแดนใต้ มูลนิธิเอเชีย สำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า ได้ร่วมกันแถลงข่าวผลการสำรวจความคิดเห็นประชาชนต่อ “กระบวนการสันติภาพจังหวัดชายแดนภาคใต้ ครั้งที่ 1 (Peace Survey)” ผ่านการสำรวจความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างประชาชนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้และ 4 อำเภอในจังหวัดสงขลา ด้วยการสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่ม (sampling methods) จำนวน 1,559 ราย เป็นเพศหญิงร้อยละ 55 เพศชายร้อยละ 45 และเป็นมุสลิมร้อยละ 76.2 และชาวพุทธร้อยละ 23.4

ผลการศึกษาที่เป็นประเด็นน่าสนใจ เช่น ผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่า สาเหตุความรุนแรงในพื้นที่ส่วนใหญ่เกิดจาก 1) ความรุนแรงในพื้นที่เกิดจากกลุ่มอิทธิพลยาเสพติดและค้ายาเสพติด (ร้อยละ 53.9) 2) ความรุนแรงในพื้นที่เกิดจากกลุ่มคนไม่หวังดีที่บิดเบือนประวัติศาสตร์และศาสนาเพื่อประโยชน์ตัวเอง (ร้อยละ 50.2) และ 3) ความรุนแรงในพื้นที่เกิดจากนโยบายรัฐที่เลือกปฏิบัติทำให้คนรู้สึกไม่เป็นธรรม (ร้อยละ 49.3) อย่างไรก็ตาม มีผู้ที่เลือกคำตอบ “ขอไม่ตอบ” และ “ไม่รู้” ร้อยละ 40 ในประเด็นดังต่อไปนี้ คือ 1) ความรุนแรงในพื้นที่เกิดจากการที่สยามยึดครอง ปาตานีเป็นอาณานิคม (ร้อยละ 47.3) 2) ความรุนแรงในพื้นที่เกิดจากกลุ่มก่อการร้ายสากล (ร้อยละ 42) และ 3) ความรุนแรงในพื้นที่เกิดจากการที่เจ้าหน้าที่รัฐเลี้ยงชีพเพื่อเอากองประมาณ (ร้อยละ 39.8) ส่วนมุมมองต่อความรุนแรงในพื้นที่ พบว่า “หากความรุนแรงลดลง จะทำให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการแก้ปัญหาพร้อมกันมากขึ้น” (ร้อยละ 63.1) รองลงมาคือ “หากความรุนแรงลดลง จะทำให้ผู้เกี่ยวข้องไม่สนใจแก้ปัญหาอย่างจริงจัง” (ร้อยละ 42.8) และ “ไม่มีสถานการณ์ใดที่จะใช้เป็นข้ออ้างในการใช้ความรุนแรงได้” (ร้อยละ 42.4)

เมื่อถามถึงผู้ที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในพื้นที่ทั้งหมด 20 กลุ่ม ผู้ตอบแบบสอบถามได้ระบุถึง กลุ่มยาเสพติด-น้ำมันเถื่อน (จำนวน 448 คน) 2) ทหารพราน (จำนวน 288) และ 3) ขบวนการ (BRN/PULO/ฯลฯ) (จำนวน 269) ส่วนการเรียกสถานการณ์ในพื้นที่นี้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เรียกสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ว่า “การก่อความไม่สงบ” (ร้อยละ 54.3) และเรียกกลุ่มคนที่ใช้อาวุธต่อสู้กับเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่ขณะนี้ว่า “ผู้ก่อความไม่สงบ” (ร้อยละ 30.9)

ทัศนคติต่อความพยายามในการแก้ปัญหาของรัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ผู้ตอบแบบสอบถามระบุว่า สถานการณ์ในพื้นที่คงที่ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางบวกหรือลบ (ร้อยละ 38.3) รองลงมา มองว่าสถานการณ์ในพื้นที่แย่ลง (ร้อยละ 29.8) และสถานการณ์ในพื้นที่ดีขึ้น (ร้อยละ 22.7) โดยผู้ตอบแบบสอบถามให้คะแนนรัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ ในการแก้ไขสถานการณ์

การณในพื้นที่ ที่คะแนนเฉลี่ย 4.72 จากคะแนนเต็ม 10 ความคิดเห็นต่อการสนับสนุนการใช้การพูดคุย/เจรจาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ในพื้นที่ พบว่า ส่วนใหญ่สนับสนุนการใช้การพูดคุย/เจรจาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ในพื้นที่ (ร้อยละ 56.4) และไม่สนับสนุน (ร้อยละ 4) และเมื่อถามถึงความเชื่อมั่นต่อกระบวนการพูดคุยที่ดำเนินการอยู่ขณะนี้ว่าจะแก้ปัญหาได้สำเร็จหรือไม่ ผู้ตอบแบบสอบถามระบุว่า มีความเชื่อมั่น (ร้อยละ 20.6) ไม่เชื่อมั่น (ร้อยละ 23.1) และรู้สึกเฉยๆ (ร้อยละ 33) นอกจากนี้ ภาพรวมของความพึงพอใจกับความก้าวหน้าของกระบวนการพูดคุย พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่รู้สึกเฉยๆ กับความก้าวหน้าของกระบวนการพูดคุย (ร้อยละ 39.8) พอใจ (ร้อยละ 22.2) และไม่พอใจ (ร้อยละ 12.2) อย่างไรก็ตาม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่า กระบวนการพูดคุยมีผลทำให้บรรยากาศและสภาพแวดล้อมในชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น (ร้อยละ 46.6) ส่วนข้อกังวลของประชาชนต่อกระบวนการพูดคุยสันติภาพ/สันติสุข 5 อันดับแรก คือ 1) กระบวนการพูดคุยไม่สามารถหยุดความรุนแรงได้จริง (ร้อยละ 61.8) 2) ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ทำตามที่ได้ตกลงกัน (ร้อยละ 60.9) 3) สถานการณ์รุนแรงขึ้นกว่าเดิม (ร้อยละ 58.6) 4) ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่รับฟังความต้องการของอีกฝ่ายอย่างจริงจัง (ร้อยละ 54.8) และ 5) ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ให้เกิดยุติกัน (ร้อยละ 53.8) อย่างไรก็ตาม ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 51 ก็ยังมีความหวังว่า ในอีก 5 ปีข้างหน้าจะเกิดข้อตกลงสันติภาพ

ประเด็นสำคัญ คือ ข้อเสนอในการพูดคุยสันติภาพและการหาทางออกจากความขัดแย้ง ประเด็นข้อเสนอในการพูดคุยและแนวทางการสร้างความเปลี่ยนแปลงทางบวกในพื้นที่ ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าทั้งรัฐบาลและขบวนการควรพูดคุยกันในขณะที่ 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) การพัฒนาเศรษฐกิจ การสร้างอาชีพและรายได้ เพื่อยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ (จำนวน 1,147 คน) 2) การแก้ไขปัญหาเสียด (จำนวน 832 คน) และ 3) การพัฒนาการศึกษา (จำนวน 713 คน) สำหรับประเด็นเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงทางบวกในพื้นที่ ได้แก่ 1) การแก้ไขปัญหาเสียด (ร้อยละ 77.9) 2) การสร้างพื้นที่ปลอดภัยในชุมชน (ร้อยละ 74) 3) การปรับปรุงการบังคับใช้กฎหมาย กระบวนการยุติธรรม และการเยียวยาให้มีความเป็นธรรม (ร้อยละ 62.2) 4) การหลีกเลี่ยงการก่อเหตุความรุนแรงกับเป้าหมายอ่อน (ร้อยละ 59.1) 5) ตั้งคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยบุคคลหลายฝ่ายในการตรวจสอบข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ความรุนแรง (ร้อยละ 57.9) อย่างไรก็ตาม ผู้ตอบแบบสอบถาม “ขอไม่ตอบ” และ “ไม่รู้” ใน 5 ประเด็น 1) การยอมรับว่า มารยาตปาตานี คือ ผู้แทนขบวนการกลุ่มต่างๆ ในการพูดคุย (ร้อยละ 49.3) 2) การพูดคุยถึงสิทธิความเป็นเจ้าของพื้นที่นี้ของชาวมลายูปาตานี (ร้อยละ 37.2) 3) การยอมรับให้ต่างชาติเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพูดคุยมากขึ้น (ร้อยละ 35.3) 4) การพักโทษนักโทษคดีความมั่นคงเพื่อสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการพูดคุย (ร้อยละ 33.4) และ 5) การกำหนดให้การพูดคุยเป็นวาระแห่งชาติ (ร้อยละ 31.1) 2) และสุดท้าย ข้อเสนอด้านการบริหารปกครอง ประชาชนร้อยละ 61.7 เห็นว่า หากต้องการแก้ไขปัญหาและสร้างสันติภาพ/สันติสุขที่ยั่งยืน จำ

เป็นต้องพูดถึงรูปแบบการปกครองที่เหมาะสมกับพื้นที่ โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยากได้รูปแบบที่มีการกระจายอำนาจด้วยโครงสร้างการปกครองที่มีลักษณะเฉพาะของพื้นที่นี้ ภายใต้กฎหมายของประเทศไทย (ร้อยละ 26.5) รองลงมาคือรูปแบบที่มีการกระจายอำนาจมากขึ้นด้วยโครงสร้างการปกครองที่เหมือนกับส่วนอื่นๆ ของประเทศ (ร้อยละ 22.2) ส่วนรูปแบบที่ผู้ตอบแบบสอบถามไม่ยอมยักได้ คือ รูปแบบที่เป็นอยู่ในปัจจุบันโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงใดๆ (ร้อยละ 25.1) และรูปแบบที่เป็นอิสระจากประเทศไทย (ร้อยละ 22.9) โดยประชาชนส่วนใหญ่มีทัศนคติว่า "ปัญหาความไม่สงบจะยุติลงได้โดยที่พื้นที่นี้ยังคงเป็นส่วนหนึ่งของประเทศไทย หากรัฐบาลทำตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่จริงๆ"

ทรยศต่อกระบวนการสันติภาพครั้งนี้มีนัยสำคัญต่อการก้าวเดินต่อไปอย่างไร เป็นประเด็นน่าสนใจและชวนติดตาม